

Douglas Murray o tom, co znamenalo být „trans“ předtím, než to bylo „in“

- CZ24 News | 15. srpna 2022

Na úkazu „trans“ není nic podivného a dobře známe jeho původ. Teprve během posledních několika desetiletí však tuto nálepku dostalo mnoho odlišných věcí, takže dnes označuje celou řadu lidí, počínaje těmi, co se občas oblékají jako opačné pohlaví, až po ty, kteří prodělali plnohodnotnou operaci změny pohlaví. Vzniklo tak značné nedorozumění a určité aspekty trans se dostaly do popředí.

Genderová nejednoznačnost nebo fluidita existuje od nepaměti a každá kultura do jisté míry toleruje některou její variantu, není to vynález pozdní modernity. V příběhu Tiresia se o posunuté hranici mezi muži a ženami zmiňuje Ovidius, v Indii existují hidžrové, třída intersexuálů a transvestitů, která je uznávána po celá staletí. Totéž platí o Thajsku, kde výraz kathoey označuje zženštilého muže, jenž se nepovažuje ani za muže, ani za ženu. Na ostrově Samoa se nacházejí fa'afafine, muži, kteří se oblékají a žijí jako ženy.

„Pokrokový“ Írán...

Dokonce i kultury nepřátelské vůči homosexuálům do jisté míry uznávají osoby s neurčitým pohlavím. V Afghánistánu například existuje tradice bacha posh a rodiče, kteří nemají mužského dědice, mohou oblékat dceru do mužských šatů, aby představovala muže. A počátkem šedesátých let dvacátého století, dávno před revolucí v Íránu, odsouhlasil operaci změny pohlaví ajatolláh Chomejní. Od roku 1979 se tato praxe zneužívá a operace se stala pro homosexuály východiskem, jinak by je čekal mnohem horší trest.

Povědomí o existenci nestabilní hranice mezi pohlavími existuje v každé kultuře, a ať už jsou evoluční příčiny jakékoli, každá společnost se musela s transvestity (kteří se oblékají jako opačné pohlaví) a transsexuály (kteří usilují o změnu svého pohlaví) nějak smířit. Bez ohledu na oficiální uznání „třetího pohlaví“ se skutečnost, že si někdo přeje žít v jiném těle, než v jakém se narodil, nikdy nedala popírat.

Kdo jsou tito lidé a co je odlišuje nejen od heterosexuálů, ale také jednoho od druhého? Je smutné, že se dnes tato otázka stala tak nesmyslně emocionální a výbušnou, vypadá to, jako by se o ní nedalo diskutovat bez právního výkladu, ale ani to by každému nestačilo. Někde je třeba začít, a tak se na tuto otázku podívejme v její dogmatické podobě, protože odhaluje příčinu zuřivé kontroverze.

Intersexualita

Máme-li důvěřovat vědcům, pochopitelně ne těm sociálním, pak bychom měli uznat, že je racionálnější považovat každého za to, co je, a nikoli za to, čím by si přál být. Diskusi můžeme začít nejméně problematickou záležitostí: přirozeným jevem intersexuality, kterým se lékaři zabývají už celá staletí.

Nepatrné procento lidských jedinců se rodí s dvouznačnými genitáliemi nebo s biologickými zvláštnostmi, jako je nadměrný klitoris či neobyčejně malý penis, což je řadí někam mezi pohlaví. Někdy se stává, že deformované orgány nejsou viditelné a ve vzácných případech se nevenek objevují znaky jednoho pohlaví, zatímco orgány druhého pohlaví jsou ukryté. Například syndrom perzistentního Müllerova kanálu označuje osoby s mužskými genitáliemi a ženskými reprodukčními

orgány jako vejcovodem a dělohou.

Ačkoli lékařská věda takové případy dobře zná, veřejnost o nich téměř neví a ani se jimi nikdy příliš nezabývala, s výjimkou podivínů nebo cirkusových atrakcí, kdy se představovaly různé přírodní anomálie, například „žena s vousy“. Nicméně historické odkazy na „hermafrodity“ dokazují, že se netransvestitní lidé mezi pohlavími vyskytovali odjakživa.

Příroda někdy staví medicínu před krutou výzvu. Přesto i v současném světě si málokdo uvědomuje, jak relativně často se intersexuálové vyskytují. Americký výzkum odhadl, že ze dvou tisíc dětí se jedno narodí s neurčitými pohlavními orgány a jedno ze tří set potřebuje vyjádření specialisty. Čím větší je všeobecné povědomí o jejich existenci, tím větší se vede diskuse, jak s nimi zacházet a do jaké kategorie je zařadit.

Ještě v druhé polovině minulého století se Univerzita Johnse Hopkinse v Baltimore řídila jednoduchým standardním pravidlem. Lékaři rozhodli o pohlaví dítěte na základě převažujících sexuálních orgánů a podle nich navrhli operaci a příslušné dávky hormonů.

Tato praxe se neosvědčila, takže se hledaly nové cesty. Proti modelu časně operace (mnohdy na naléhání rodičů) se postavila profesorka bioetiky Alice Dregerová. Sama sice mezi postižené nepatřila, ale už třicet let vedla kampaň za práva intersexuálů a doufala, že se veřejná diskuse a profesionálové budou jejich osudem hlouběji zabývat. Ve své knize *Galileo's Middle Finger* (Galileův prostředníček) vzpomíná na jednoho staršího chirurga a jeho výtku, že nepochopila dynamiku problému. Podle něj se rodiče dětí s neurčitými genitáliemi nedovedou s problémem vyrovnat. „Matky pláčou a otcové se opíjejí,“ řekl jí. „Jestliže necháte dítě s dvouznačnými genitáliemi vyrůstat, aniž by podstoupilo operaci..., v pubertě spáchá sebevraždu.“

S vynálezem internetu se od poloviny devadesátých let všechno změnilo. Jak říká Dregerová: „Lékaře doby viktoriánské by nikdy nenapadlo, že se lidé se sexuálními anomáliemi budou navzájem vyhledávat a organizovat, aby se mohli dožadovat svých práv.“ V roce 1993 vznikla Intersexuální společnost Severní Ameriky a brzy ji následovaly další podobné skupiny. Velký úspěch románu Jeffreyho Eugenidese *Middlesex* (česky *Hermafrodit*) z roku 2002 osud těchto lidí výrazně zviditelnil. Své příběhy zveřejnilo několik statečných jedinců. Avšak problém, jak zasahovat a jakými pravidly by se měla řídit lékařská praxe, stále vyvolává vážné spory.

Záslouhou intersexuálních organizací si dnes lépe uvědomujeme prekérní situaci těchto lidí. Nenesou za ni pochopitelně žádnou odpovědnost, protože se tak narodili, a zasluhují si velkou účast a porozumění. Jaký jiný postoj bychom mohli zaujmout k suboptimálnímu stavu lidí, kterým byly rozdány do života tak špatné karty? Jestli je něco nepochybně problém hardwarový, tak je to ten jejich.

Pomáhat intersexuálům je naprosto legitimní, rozumné a znamená to i soucit. O jejich podporu by se měli zasadit zejména zastánci lidských práv. Přesto je markantní, že v době, kdy jsou média plná zpráv o trans, se o intersexuálech vůbec nemluví. Jako by se objevili v nevhodnou dobu a větší pozornost veřejnosti si získaly zdánlivě podobné, leč zásadně odlišné případy kategorie transgenderu.

Transsexualita

Velkou senzaci způsobilo v poválečné Evropě a Americe několik lidí, kteří si nechali změnit pohlaví. Přeměna muže na ženu, Roberta Cowella na Robertu Cowellovou v Británii a George Jorgensena na Christine Jorgensenovou ve Spojených státech vyvolaly palcové titulky deníků po celém světě. Někdo si možná ještě pamatuje, že před ním rodiče noviny s prvními takovými zprávami ukrývali. Nešlo jen

o to, že popisované příběhy byly lascivní a silně sexualizované, ale zdálo se, že útočí na samu podstatu společenských norem. Je snad možné změnit vlastní sexualitu? A mohl by to provést každý? A kdyby se to podporovalo, pokoušelo by se o to hodně lidí?

Ze zpětného pohledu není obtížné pochopit, jak hluboké znepokojení podobné zprávy způsobily. Po první světové válce se pod vlivem eugeniky objevily obavy, že mladá generace je v nebezpečí degenerace a zženštilé muže a ženské-mužatky si vzal na mušku jeden šlágr dvacátých let: „Chlapské ženy! Zženštilí muži! Nikdo neví, kdo je kohout a kdo slepice. Povězte mi, prosím pěkně, jak se dají rozlišit.“

Tehdy se zdálo, že homosexualita a transvestitismus jsou téměř totéž, což možná způsobili příliš angažovaní transvestité a zženštilí homosexuálové, avšak existence prvních transgenderových osob všeobecně rozšířený názor úspěšně potlačila. Cowellová byla ve své předchozí identitě stíhacím pilotem a automobilovým závodníkem. Její minulost naprosto popírala představu, že úsilí o změnu pohlaví mohla způsobit extrémní zženštilost, nebo ji přinejmenším notně oslabila. A hlavně těmto časným trans záleželo tak jako Cowellové na tom, aby lidé uvěřili, že se narodili jako intersexuálové a operací pouze napravují poruchu při svém narození. A tak postupně čím viditelnější se homosexualita, intersexualita, transvestitismus a transsexualita stávaly, tím více se jevíly jako provázané.

Trvalo poměrně dlouho, než se v tom zmatku našli odvážní jednotlivci schopní vysvětlit, co vlastně „trans“ znamená. Kdo by o takové kategorii snad ještě pochyboval, měl by prozkoumat případy několika trans osob, které se problematikou důkladně zabývaly. Snad nejúspěšnější svědectví o své zkušenosti, kterou mnozí považují za nevysvětlitelnou, podala britská spisovatelka Jan Morrisová (dříve James Morris).

Podobně jako v případě Roberty Cowellové nás i její příběh uvádí do podivného zmateného světa plného kuriozit a dodnes budí zájem veřejnosti i novinářů. Morris ještě na sklonku druhé světové války narukoval do armády a po demobilizaci pracoval jako zahraniční korespondent deníků The Times a The Guardian. Projel Blízký východ, Afriku a některé země za železnou oponou. Rozhodně nesplňoval představu zženštilého muže, jenž by se chtěl stát ženou, ostatně byl šťastně ženatý a otcem pěti dětí.

Svou proměnu zahájil poměrně pozdě, až v šedesátých letech a završil ji operací v roce 1972. Již jako známý spisovatel se stal nejznámější trans osobou a jeho paměti z roku 1974 s názvem Conundrum (Hlavolam) jsou nejvěrohodnějším svědectvím potřeby překonat sexuální hranici. Po přečtení knihy může jen málokdo pochybovat, že něco jako trans existuje a že to není „jen“ mámení bujně představivosti. Morris vzpomíná na jednu z raných scén svého dětství, když jako tříletý kluk seděl pod klavírem své matky a měl podivný pocit, že se „narodil ve špatném těle“. Ani v následujících letech, kdy prošel armádou i manželstvím a stal se otcem, ho ten záhadný pocit neopustil. Teprve když se v New Yorku setkal se slavným americkým endokrinologem Harrym Benjaminem, zjistil, že by se s jeho problémem možná dalo něco dělat. V těch letech existovalo velmi málo lékařů, jako byl Benjamin, kteří o problematice lidí nespokojených se svým pohlavím ze své praxe a studia věděli. Otázky, zda je možná nějaká náprava, patřily ještě budoucnosti, ale doktor Benjamin nezaváhal. „Ptám se sám sebe: neměli bychom z milosrdenství nebo jen z důvodu zdravého rozumu, nemůžeme-li přizpůsobit vědomí a psychiku tělesné schránce, za jistých okolností naopak přizpůsobit tělo?“ Čili tělo přestavět, podle Morrisa „odstranit z něho postradatelné nadbytečnosti... vymýtit chybu a začít znovu“. Nebylo to jen přání, bylo to něco, o čem tajně snil a za co se modlil.

Za každou cenu!

Ve svých pamětech Morris popisuje, jak jeho touha stát se ženou s léty stále narůstala. Každý rok mě

mé mužské tělo víc zatěžovalo, „jako kdyby mne obrůstalo“. Od roku 1954 do roku 1972, kdy podstupoval hormonální terapii, měl podivný pocit, že mládne a měkne, což odpovídá běžné zkušenosti mužů s ženskými hormony. Cítil, jak se vrstvy jeho mužství rozplývají a zároveň z něho svlékají „neviditelný obranný val, který umrtvuje tělesnou citlivost a chrání lidského samce“ Stal se „poněkud dvouznačnou“ osobou. Někteří lidé ho považovali za homosexuála, jiní za něco mezi oběma pohlavími. Ještě před operací se občas stávalo, že mu muži dávali přednost a otevírali mu dveře v domnění, že je žena.

V té době by se málokterý chirurg v Evropě nebo v Americe odvážil zákrok provést. Takové procedury se ještě nacházely v experimentálním stadiu, nikdo neznal příčinu tak radikálního přání a běžně se považovalo za psychickou poruchu. Jak ale odlišit rozdílné mentální stavy? Co když je žádost o odstranění tělesných orgánů utkvělou představou jako u člověka, který si chce useknout pravou paži, protože se považuje za admirála Nelsona? Co když je pacient, který se chce zbavit penisu, stejně šílený?

V šedesátých a sedmdesátých letech těch několik málo chirurgů ochotných operaci provést potřebovalo odborná ujištění: zaprvé, že pacient není psychotik, zadruhé, že změna nepovede k tomu, že pacient opustí osobu, která je na něm závislá, a zatřetí potvrzení, že pacient před operací podstoupil dlouhodobou hormonální terapii. A konečně i nějaký důkaz, že se žadatel v roli svého přijatého pohlaví také odpovídajícím způsobem řadu let cítí. Tyto zásady se od té doby nezměnily.

Po mnoha letech hormonální terapie se Morris rozhodl podstoupit operaci v Maroku pod vedením doktora Georgese Buroua, který se zasloužil o přeměnu britského muže na slavnou transsexuální modelku April Ashleyovou. Burou se sice držel zpátky, ale v jistých kruzích se o něm vědělo natolik, že se o operaci změny pohlaví mluvilo jako „o cestě do Casablanky“. Morris vzpomíná, že se v chirurgickém a rekonvalescenčním centru doktora Buroua na špinavé periferii města cítil jako na „návštěvě u čaroděje“.

Má-li někdo o potřebě změny sexuální identity některých lidí pochybnosti, měl by věnovat pozornost Morrisovu popisu útrap, jaké byl ochoten podstoupit. Dvě ošetřovatelky, jedna Francouzka a druhá Arabka, vstoupily do místnosti a oznámily, že mu jdou dát předoperační injekci a oholit přirození. Naštěstí to si mohl udělat sám, a tak se posadily na stůl, houpaly nohama a vyčkávaly. Při holení se musel spokojit se studenou vodou a marockým mýdlem. Morris dojemně líčí, co se dělo dál. Jakmile se za zdravotními sestrami zavřely dveře, nemotorně se vyhrabal z postele, protože injekce už začínala působit, a šel se podívat do zrcadla, aby „se sám se sebou rozloučil. Už se nikdy neuvidíme a já chtěl svému zanedlouho bývalému já naposledy pohlédnout do očí a s porozuměním na něj zamrkat“.

Zabalený a zafačovaný Morris strávil na klinice dva týdny a o své zkušenosti píše, že se poprvé v životě cítil „báječně čistý. Zbavil jsem se těch svých přebytečných výrůstků, které jsem si postupně zošklivil, a vrátil jsem se k normálu“ Dlouhou dobu po operaci a po svém návratu do Anglie zažíval pocit naprosté „euforie“. A rozhodně ani na okamžik nezapochyboval, že „se rozhodl správně“, a ani jeho pocit štěstí nevyprchal. V době, kdy se v knize Conundrum svěřoval se svou proměnou, jak se z Jamese stal Jan, si uvědomoval, že popisuje „jednu z nejvíc fascinujících zkušeností, jaká kdy mohla někoho potkat“. O tom lze stěží pochybovat.

Žena je jiná než muž...

Tento novodobý Tiresias nenabízí jen pohled na přechod z jednoho pohlaví na druhé, ale také na to, jak se společnost k mužům a ženám staví. Co všechno jsou lidé ochotni povědět ženě, ale nikoli muži? A hlavně prozradil velké tajemství odlišného pohledu mužů a žen na svět. Dnešním feministkám by se jeho svědectví tuze nezamlouvalo.

Morrisová popisuje rozdílný úhel pohledu mužů a žen na život a jejich postoj k němu. Jamese zajímaly velké události světa, ale když se stal Jan, objevoval „malé“ věci. „Moje měřítko se zmenšilo a získala jsem zájem o podrobnosti života. Při psaní jsem se mnohem méně soustředila na místa a dobu, daleko větší důraz jsem kladla na příběhy lidí.“

Přiznává, jaké ohromné potíže si změnou pohlaví způsobila ve vztahu se svými blízkými. V mnoha ohledech tragické. Před operací se musela rozvést a teprve po uzákonění sňatků stejného pohlaví v Británii se v roce 2008 mohla se svou ženou nechat opět oddat. Děti se s tak neobvyklou a bizarní rodinnou situací smiřovaly obtížně, i když ji nakonec v podstatě zvládly. Většina známých naprosto nechápala, jak se mohla nechat „v nějakém cizím městě řezat a chemicky si znetvořit své zdravé „pěkné tělo“, a to jen proto, aby dosáhla „Identity“ s velkým „I“. Jak sama v pamětech vysvětluje: „Nikdo by nic takového z rozmaru neudělal, a kdybych byla měla možnost nekomplikovaného života, brala bych to všemi deseti. Nic nemohlo zvrátit mé přesvědčení, že jsem byla svým vnitřním uzpůsobením ženou. Nic na světě mě nemohlo zastavit, abych se nepokoušela naplnit svou pravou identitu, a kdyby nebylo doktora Buroua, prohledala bych celý svět, podplácela holiče nebo pokoutní potratáře a nakonec bych, když by nebylo zbylí, bez obav, bez nejmenších pochyb a rozmýšlení sama vzala nůž do ruky.“

Po tak upřímném svědectví se zdá, že nelze než uznat, že se někteří lidé narodí jako intersexuálové a pevně věří, že došlo k omylu a mají se nacházet v těle opačného pohlaví. Co je ale velice obtížné a momentálně bez možnosti ověření, je problém, jak přeskočit biologii. Intersexualita se dá empiricky dokázat, transsexualita nikoli. Je možné, že jednou objevíme psychologické, racionální nebo i biologické důkazy o její existenci, ale zatím nemáme nejmenší ponětí, do jaké kategorie by měla patřit.

AUTOR: Douglas Murray

[ZDROJ](#)